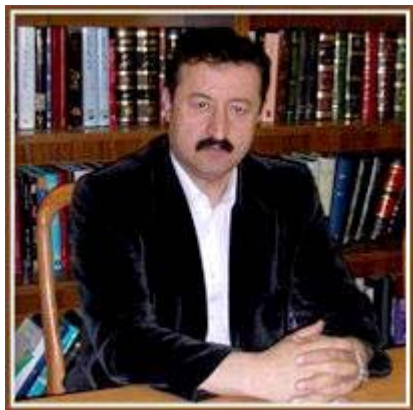


Доктор Сафар Абдуллоҳ



Сафар Абдуллоҳ яке аз пурқортарин олимони муосири тоҷик аст. Вай тоза аз Маскав баргашта буд, ки нооромиҳо ӯро водор кард дубора меҳанашро бо дидаи хунбор тарк кунад.

Инак, муддати бештар аз бист соли охириро дар хориҷ аз Ватан мегузаронад ва шояд ин бахши зиндагонии ӯ пурбортарин солҳои талошҳои илмӣ ӯ бошанд.

Сафар Абдуллоҳро сарнавишт ба шаҳри Олмотӣ (Себистон) ба Қазоқистон бурд ва ӯ аз баракати донишу тавоноӣҳои илмӣ фарҳангии худ дар ҳавзаи адабиву илмӣ он диёр роҳ ёфт.

Вай аз аввалин рӯзҳои вурудаш ба шаҳре, ки барояш комилан бегона буд, талошҳои зиёде кард, ки дар он диёр ба миллати мо эҳтиром қоил шаванд. Барои исботи тоҷик набудани ҷуғии талбанда дари қанолҳои телевизионии ин шаҳро кӯфт ва муваффақ ҳам шуд, ки қазоқҳо ва соқинони ин кишвар тоҷикро аз ҷуғӣ фарқ кунанд. Ва хеле бо таассуф мегуфт, ки дар ақсар маврид ҷуғиҳо худро тоҷик муаррифӣ менамуданд ва бо баҳонаи он ки қанг хонабардӯшашон кардааст, гадоӣ мекарданд.

Олими тоҷикро лозим омад аввал барои шарафи миллаташ дар набард шавад ва собит кунад, ки тоҷик хонабардӯш ҳам, ки шуд, бори гарони ғарибиро мекашад, вале даст ба гадоӣ намебарад».

Сафар Абдуллоҳ барои муҳити адабиву фарҳангӣ ва илмӣ Қазоқистон бегона набуд, чун дар замоне, ки дар Маскав қору зиндагонӣ мекард, бо чанде аз олимони шинохтаи ин кишвар равобити дӯстӣ дошт ва ториху фарҳангу адаби минтақаро медонист. Аз сӯи дигар вай бо Олжас Сулаймонов, адиби шуҳратёри ин сарзамин равобити дӯстона дошт ва чандин тан аз адибони дигар амсоли Мухтор Шаханов, Улуғбек Есдавлат ва ғайраро низ хуб мешинохт. Мурод Авезов фарҳангшинос ва донишманди шинохтаи қазоқ Сафар Абдуллоҳро аз беҳтарин ховаршиносони минтақа ва донандаи фарҳанги Ироғу Турон хонда аст.

Дар марҳилаҳои баъдии зиндагонии ӯ дар Қазоқистон мо мебинем, ки вай дар чопу таҳия ва пажӯҳиши осори Олҷас Сулаймонов саҳми сазовор гирифтааст. Ӯ нахустин бор осори мунтахаби Олҷас Сулаймоновро дар ҳафт ҷилд ва ҳашт китоб соли 2005 тадвин ва виросторӣ намуда, бо пешгуфтори муфассале, ки «Шоир ва Шаҳрванд» («Поэт и гражданин») ном дорад, ба чоп расонид. Ҳамон сол расонаҳои гуруҳии Қазоқистон ба ин кори донишманди тоҷик баҳои баланд доданд ва пешгуфтори ӯро, ки дар матбуоти Қазоқистон ба забонҳои қазоқӣ русӣ чоп шуд, беҳтарин мақола дар бораи шеър номиданд. Дар листи китобҳои олим, мо боз 4 китоби дигари ин адиби оламшумулро низ мебинем, ки бо таҳия ва кӯшиши Сафар Абдуллоҳ интишор ёфтааст.

Сафар Абдуллоҳ 30 декабри соли 1955 дар Тоҷикистон дида ба ҷаҳон гушодааст. Хатмкардаи донишқадаи забон ва адабиёти тоҷики Донишгоҳи давлатии Тоҷикистон аст.

Солҳои 1979-1984 давраҳои коршиносӣ ва аспирантураи Институи адабиёти ҷаҳони вобастаи Академии улуми иттиҳоди шуравиро бо мувафакқият сипарӣ кард ва дар ҳамин пажӯҳишгоҳ поённомаи худро таҳти унвони «Сунани ҳаммосаҳои миллӣ дар шеъри муъосир» дифоъ намуд.

Сафар Абдуллоҳ аз маъдуд касоне (аз тоҷикон) буд, ки аз оғози солҳои ҳаштодуми қарни гузашта мақолоти илмӣ адабии ӯ дар матбуоти Маскав аз ҷумла: «Вопроси Литературы» «Литературная Газета» ва «Дружба Народов» ва ғайра интишор мешуд ва ҳамеша мавриди воқунишҳои мусбат аз сӯи доираҳои илмиву адабӣ буд. Ин буд, ки соли 1984 эшонро барои кор ба институти Адабиёти вобастаи Иттиҳодияи нависандагони Шӯравӣ даъват намуданд ва то 1991 ӯ ба симати муаллими калон ва донишҷӯи (дотсенти) Институи номбурда, фаъолият кард ва ҳамзамон корманди калони илмӣ Институти забон ва адабиёти Тоҷикистон ба номи Рӯдакӣ ва баъдан корманди Институти шарқшиносии Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон буд.

Дар шаҳри Олмотӣ низ вайро аввал корманди калон ва баъдан корманди пешрави илмӣ Институти шарқшиносии Академияи илмҳои Қазоқистон ва ҳамзамон профессори кафедраи Забонҳои Шарқи Донишгоҳи равобити байналмилалӣ ва забонҳои ҷаҳони Қазоқистон ба номи Абилайхон ба кор пазируфтанд. Аз соли 1989 Узви Иттифоқи нависандагони Иттиҳоди Шӯравӣ аст.

Сафар Абдуллоҳ олимест, ки дар риштаи таърих ва назарияи адабиёти асрҳои қадим ва миёнаи форсу тоҷик, нақди адабӣ, шеъри муосири форсӣ қорҳои пажӯҳишӣ мебарад. Вай иртибототи таърихӣ фарҳангии халқҳои Шарқ, қабл аз ҳама халқҳои форсзабон ва туркзабон ва фарҳанги исломиро мавриди омӯзишу таҳқиқ қарор додааст. Забони форсӣ ва нақши он дар фарҳангу тамаддуни Шарқи асрҳои миёнаро хеле хуб омӯхтаву пажӯҳишҳои арзишманде дар ин замина анҷом додааст.

Тарҳи пажӯҳишии ӯ бо номи «Равобити таърихӣ фарҳангии Эрон ва Дашти Қипчоқ» аз ҷониби Пажӯҳишгоҳи шарқшиносии вобастаи вазорати ғулум ва омӯзиши Қазоқистон ва Маркази аснод ва таърихи дипломатияи ВКХ Ҷумҳурии Ислонии Эрон мавриди пазириш қарор гирифтааст. То кунун бо ибтикори Сафар Абдуллоҳ панҷ конференсияи илмӣ дар ин росто бо ширкати олимони Эрону Осиёи Миёна ва Русия

баргузор шуда, ки матолиби онҳо бо ҳамин ном дар ҷаҳон китоб, ду китоб ба забони русӣ ва ду китоб ба забони форсӣ дар Олмотӣ ва Техрон ба ҷоп расида аст.

Сафар Абдуллоҳ барои аввалин бор нусхаи хаттии тоҷикӣ (форсӣ)-ро, ки дар Қазоқистон маҳфуз буд ва касе аз вучуди он оғаҳӣ надошт, мавриди мутолиба қарор дод ва натиҷаи ин кӯшишҳои таҳияи феҳристи илмии нусхаҳои хаттии форсии маҳфуз дар китобхонаи миллии Қазоқистон буд, ки соли 2008 ба таъдоди назорат нусха ба забони русӣ дар Олмотӣ ба ҷоп расид. Ва ҳамчунин бо ҳамкориҳои доктор Саид Боқирӣ Камолалдинӣ ба устонҳои ҷанубии Қазоқистон сафар карда, нусхаҳои қадимии форсиро дар шаҳрҳои Тароз, Исфичоб (ҳоло Сайрам) Чимкент, Туркистон пайдо кард, ки дар китобхонаҳои шахсӣ, музейҳо ва бархе китобхонаҳои он диёр маҳфузанд ва ҳоло феҳристи илмии дастхатҳои форсӣ дар Ҷумҳурии

Қазоқистон омода аст ва қарор аст дар Эрон бо ҳамкориҳои Китобхонаи миллии ва Маркази «Нашри мероси мактуб»-и ин кишвар интишор ёбад.

Ҳамчуноне ишора рафт, доктор Сафар Абдуллоҳ аз ҷумлаи сермаҳсултарин олимони тоҷик аст. Таълифи китобҳои зиёде, ки ҳар кадом арзиши волои фарҳангӣ ва пажӯҳишӣ доранд, мутааллиқ ба қалами ӯянд. Дар як мақолаи кӯтоҳ танҳо метавон ба унвони мисол чанде аз онҳоро ном бурд.

«Марсияи Хуршед» («Элегия Солнцу») бо забонҳои тоҷикӣ ва русӣ дар бораи ҳаёт ва эҷодиёти устод Лоик, ки то ин замон ду маротиба нашр шудааст. Китоб силсилахотироти адибон, шахсиятҳои шинохтаи фарҳангиву сиёсӣ ва илми кишвар ва хориҷ аз онро гирд овардааст.

«Шаранги андух», низ пажӯҳишест муҳтасар аз осори гаронмояи шоири баруманд Лоик Шералист, ки соли 2001 дар ҳаҷми 80 саҳифа дар шаҳри Душанбе ҷоп шудааст.

Китоби эшон «Сунани ҳамосаҳои миллии дар шеърӣ муосир», ки соли 1984 барои ҷоп пешниҳод шуда буд бо далоили ҳанӯз ҷоп нашуда аст ва муаллиф онро таҳриру такмили қадим карда, дубора ба дасти ҷоп супурдааст.

Китоби «Нури суҳан» (Маҷмуаи мақолоти эроншиносӣ, ҷопшуда дар матбуоти Эрон, Тоҷикистон ва Афғонистон, бо забони тоҷикӣ ва бо хати срилик) дар Олмотӣ, соли 2005 аз ҷоп баромадааст.

Китоби «Магические мосты» («Пулҳои ҷодуӣ»), бо забони русӣ (маҷмуаи мақолаҳои илмӣ пажӯҳишӣ ва интиқодӣ), Олмотӣ, соли 2005.

Китоби «Наврӯз ҳадяи Эрон ба ҷаҳон», бо забони русӣ, Олмотӣ, соли 2006.

Феҳристи нусхаи хатии форсӣ дар Китобхонаи миллии Қазоқистон (бо ҳамкориҳои Сайид Боқирӣ Камолалдинӣ), шаҳри Олмотӣ соли 2008.

Фарҳанги таҳассусии русӣ ба форсӣ ва форсӣ ба русӣ, шаҳри Олмотӣ, соли 2011.

«Ҳазор номи эронӣ ва ҳазор вожаи порсӣ дар миёни қазоқҳо», Олмотӣ, 2009 (Ҳанӯз ҷоп нашуда аст!)

Сафар Абдуллоҳ дар қори тарҷума ва таҳияи осори форсӣ ба русӣ ва русию қазоқӣ ба форсӣ заҳамоти зиёд кашидааст. Вай китоби «Андешаҳои Абай»-ро ба забони порсӣ тарҷума карда аст, ки соли 1995 дар Эрон таҳти унвони «Нигоҳе ба зиндагӣ ва осори Обой» мунташир гардидааст.

Китоби «Эрон чӣ ҳарфе барои гуфтан дорад?» навиштаи доктор Муҳаммадали Исломи Надӯшан низ бо ибтикор ва эҳтимоми Сафар Абдуллоҳ ва ҳамкориҳои Зарина Жондусова аз форсӣ ба русӣ тарҷума намуда, соли 2008 интишор ёфтааст.
«Ишқи Монии наққош», асари Темур Зулфиқоровро аз русӣ ба форсӣ тарҷума кардааст.

Қиссаи маъруфи Мухтор Авезов нависандаи бузурги қазоқро «Гурғи хокистарӣ»ро, ба форсӣ барои маҷаллаи «Бухоро» (Эрон) тарҷума кардааст.
ӯ муалифи беш аз 250 мақолаҳои илмиву пажӯҳишӣ, дар заминаи таърихи адабиёт ва забони форсӣ тоҷикӣ, оинҳои миллии эронинажодон, ҳамосаҳои милли ва шеърӣ мусоир мебошад, ки дар нашрияҳои кишвар ва хориҷ аз он бо забонҳои форсӣ (тоҷикӣ)ву русӣ ва қазоқӣ, англисӣ, ва ғайра нашр шудаанд. Сафар Абдуллоҳ аз маъбуд ӯлимонест, ки ҳар сол дар чандин конфронсҳои илмӣ байналмилалӣ ширкат ва суҳанронӣ мекунад.

Солҳо ба мутолиаи «Шоҳнома»-и безаволи Фирдавсӣ машғул аст. Ва чанд мақола низ дар нашрияҳои илмӣ Эрон, Россия ва Қазоқистону Тоҷикистон ба интишор расонида аст. Аз ҷумла ду мақолаи ӯ дар мавзӯи «Муносибати марзии Эрон ва Турон ба ривояти Шоҳномаи Фирдавсӣ» дар фаслномаи «Таърихи равоҷи хориҷӣ» (соли дувум, шумораҳои 7 ва 8, тобистон ва пойизи соли 1380 с.7 то 17) ва мақолаи «Иран ва Турон по «Шах-наме» Фирдоусӣ» (в научном сборнике «Рахмат-наме» Санкт –Петербург «008 Г. Стр :24-37) ,ба ҷоп расид,ки дар воқеъ сухани тоза дар ғилм ва посухи мантиқӣ ба понтуркистоне буд,ки Тӯронро сарзамини туркон эълон намуда худро вориси тамаддуни дерини минтақа эълон намуда буданд.ӯ бо иттак ба матни «Шоҳнома»ва манобеъи зиёди таърихӣ ва ғилмӣ собит мекунад,ки Турон ҳаргиз сарзамини туркон набудааст!

Муҳимтарин қорре ки Сафар Абдуллоҳ дар ин солҳо тани танҳо анҷом дод, ин таъсис ва наشري маҷаллаи байналмилалӣ «Эроннома» ба забони русӣ аст, ки ба эътирофи бисёре аз мутахассисон дар ҳоли ҳозир аз беҳтарин маҷаллаҳои илмӣ ховаршиносӣ дар кишварҳои пасошӯравӣ мебошад. Дар ин бора чандин бор донишмандон изҳори назар кардаанд ва то кунун 28 шумора аз ин маҷаллаи дар ҳаҷми 350 то 370 сафҳа интишор шуда аст, ки дар ҳар шумора бетартиб чандин мақолаи муҳими илмӣ аз олимони бузурги кишварҳои мухталиф ба ҷоп расида аст.

Сафар Абдуллоҳ аз созмондихандагони «Маркази мутолиаоти фарҳангии Эрон ва Осиёи Марказӣ» дар шаҳри Алмаато мебошад. Бо ташаббуси ӯ зиёда аз 20 ҳамоиш ва конфронсҳои байналмилалӣ илмӣ дар заминаҳои гуногуни эроншиносӣ баргузор шуд ва ҳоло бисёриҳо Қазоқистонро ба унвони яке аз маркази эроншиносӣ шинохтаанд. Вай мутарҷими ҳамешагии конфронсҳои илмӣ марбут ба Эроншиносӣ ва гардонандаи ин гуна чорабиниҳо бар Қазоқистон ва гоҳо дар эролно Русия низ буда аст.

Доктор Сафар Абдуллоҳ ба фарқ аз ҳамтоёни тоҷикаш дар Тоҷикистон сомонӣ худро дорад ва номгӯи асарҳову мақолаҳо ва шакли электронӣ аксари таълифоташро метавон аз ҳамин сомона (safarabdulloh.kz) мутолиа кард

Ба сурати умум дар бораи доктор Сафар Абдуллоҳ навиштан кори сахл нест. Чун наметавон ҳама ҷанбаҳои фаъолияти ӯро дар як мақолае, ки ҳадаф аз он танҳо муаррифии шахсиятест, ғунҷонд. Умедворам боз дар фурсатҳои муносиб фаъолиятҳои илмӣ ва пажӯҳишии ӯро барои ҳамватанонамон муъарифӣ намоем.

- [Шояд шумо суол ё назаре доред?](#)

Назарҳо

Шамсиддин 12 январ, 2014 - 14:34
Доктор Сафар Абдуллоҳ ифтихори мост!

- [Дар ҷавоб](#)

Kurush 14 январ, 2014 - 00:38
Doktor Safar Abdullo biduni hej shake buzurgtarrin va notakrortarrin inson va donishmand ast !az parvardigor talab mekunam,ki hamesha qalamashonro tez va umrashonro daroz gardonad.

- [Дар ҷавоб](#)